

การนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติในพื้นที่เขตดอนเมือง

The Implementation of the Royal Volunteer Spirit Project

“We Do Good by Heart” in Don Muang Area

ปัญญาวรรณ ระเบียบโพธิ์¹, วิจิตรา ศรีสอน², อัญพร คงสุภาพศิริ³

Panyawath Rabeabpho, Wijittra Srisorn, and Auttaporn Kongsupapsiri

Received: August 5, 2022 Revised: August 23, 2022

Accepted: November 20, 2022

บทคัดย่อ (Abstract)

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญได้แก่ 1. เพื่อศึกษาปัญหาการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ 2. เพื่อศึกษากระบวนการ การประสานงาน และความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ และ 3. เพื่อศึกษาผลของการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเขตพื้นที่ดอนเมือง จำนวน 20 คน แบ่งเป็นทหาร จำนวน 5 นาย เจ้าหน้าที่สำนักงานเขต จำนวน 5 คน ครู จำนวน 5 คน และเจ้าหน้าที่หน่วยควบคุมสัตว์และแมลงนำโรค ดอนเมือง กองควบคุมโรคติดต่อ จำนวน 5 คน ใช้การวิเคราะห์สรุปผลการวิจัยแบบพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาปัญหาการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไป

¹รัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program (Politics and Government) College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. Email s59463825031@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. wijittra.sr@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. auttaporn.ko@ssru.ac.th

ปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยหลักในการเริ่มทำความดีต้องเริ่มจากสร้างจิตสาธารณะตั้งแต่การฝึกอบรมในวัยเด็กและควรพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น และจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ โดยอาศัยการสั่งสอน ฝึกฝน จากบุคคล สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมทำให้สังคมเข้มแข็งมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการมีพลเมืองตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและการรวมกลุ่ม ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ทำให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพรับรู้สิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ของพลเมืองที่ดี 2) การศึกษากระบวนการ การประสานงาน และความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า สามารถทำได้ทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็กที่เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ โดยนำองค์ความรู้เชิงทฤษฎีมาปรับประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองของผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนตนเอง มุ่งให้เห็นความคิดและความรู้สึกของตนเองเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมทั้งการกำหนดแนวทางสำหรับพัฒนาดตนเองให้เป็นคนที่มีจิตอาสาต่อไป 3) ผลของการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติพบว่า มีผลต่อตนเองและสังคม กล่าวคือทำให้ตัวเองมีความสุขและมีความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าที่ได้ทำความดีหรือบำเพ็ญประโยชน์ และผลต่อสังคมเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยสร้างความสงบสุขและความสามัคคีให้กับสังคม เป็นการสร้างความตระหนักรักษ์แวดล้อม และสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับสาธารณชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและสมบัติของส่วนรวม

คำสำคัญ (Keywords): เราทำความดีด้วยหัวใจ กระบวนการ การประสานงาน และความร่วมมือผลของการทำความดี

Abstract

The main objectives of this study are: 1) to study the implementation problem of the Royal volunteer spirit project, "We do good deeds with the heart," 2) to study the process, coordination and

cooperation of various parties involved in the implementation of the volunteer spirit project “We do good deeds with the heart,” and 3) to study the effect of the implementation of the volunteer project “We do good deeds with the heart.” This is a qualitative research in which data were collected by using the interviews with 20 key-informants who live in Don Mueang area. There are 5 soldiers, 5 district offices, 5 teachers, and 5 officers working at the Animal and Insect Control Units, Don Mueang, Communicable Disease Control Division. The data are analyzed in the descriptive manner.

The results showed that: 1) the implementation problems concern the factors in performing good deeds that must start with a building of a public mind from the childhood and should continue up to the adolescence and adulthood by relying on teachings and trainings from people and the environment. To promote a strong society with the potential to solve problems. Having the confidence in one's own abilities and unity. 2) For the processes, coordination and cooperation of various parties involved in the implementation of the volunteer spirit project, “We do good deeds with the heart,” it was found that it can be performed at any age, especially in the childhood that is considered as a learning age by applying theoretical knowledge that is suitable for learners, focusing on learning to change the ideas and perspectives of the learners. Providing opportunities for self-reflection on helping others or doing the common goods, including setting guidelines for self-development to become a person with a volunteer spirit. 3) The results

of the implementation of the volunteer project, “We do good deeds with the heart,” it was found that it affects oneself and society, that is, it makes oneself to feel happy and to have self-esteem, feeling that they are worthy of doing good deeds. For the social impact, it encouraged all members of the group to act as good citizens in which it was an important foundation that would help create peace and harmony in the society. This is to create awareness towards the environment and to create a decent consciousness among the public in the participation concerning cleanliness and public property.

Keywords: We do good by heart, process, coordination, cooperation, the result of doing good

บทนำ (Introduction)

แนวคิดจิตอาสาเกิดขึ้นและนำมาใช้เป็นที่รู้จักกันในประเทศไทยจากเหตุการณ์ ประสพภัยคลื่นสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ในครั้งนั้นมีอาสาสมัครจำนวนมากจาก ทั่วประเทศและทั่วโลกเข้ามาร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ เพื่อมาระดมความช่วยเหลือผู้ประสบภัย กู้ชีพ ทำความสะอาดบริเวณชายทะเล 4 จังหวัดภาคใต้ จุดเริ่มต้นของกระแสอาสาสมัครครั้งนี้ ทำให้คนไทยเห็นคุณค่าความสำคัญด้านความสามัคคี การมีส่วนร่วม ความมีคุณธรรม และการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขสังคม (ทิพวรรณ พุฒาภรณ์ ,2562). การให้และการอาสาช่วยเหลือสังคมทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤติซึ่งประกอบด้วย การรณรงค์ จิตสำนึก การให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม การขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการด้านการเงินการคลัง การศึกษาและมาตรการเอื้อให้ประชาชน เอกชน ข้าราชการเข้าร่วมงานอาสาสมัคร โดยเน้นให้ภาคเอกชนมีบทบาทการทำงานจิตอาสา ความสำคัญของจิตอาสา กล่าวคือ จิตอาสาเป็นการทำจิตของเราให้เบิกบาน อย่าให้จิตของเราขุ่นข้น ทำงานร่วมกันระหว่างกาย

(ภายนอก) และจิตใจ (ภายใน) การทำงานอาสา คือ การทำงานที่ไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ จึงทำให้เราทำงานอย่างเบิกบาน สนุกสนาน มีจิตเหมือนน้ำไหลลื่นชีวิต ปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อตนเอง ผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ แต่ถ้าหากทำงานหวังผลตอบแทนแล้วไม่ได้รับสามารถทำให้จิตชุ่มชื้นด้วยอารมณ์ท้อแท้เหมือนน้ำชุ่มชื้นด้วยตะกอน ทั้งจิตใจเกิดอึดตันเวลานั้นจะยี้มไม่ออก การที่บุคคลมีจิตอาสา รู้จักการให้เราก็จะรับด้วยในเวลาเดียวกัน เพราะมักเกิดสิ่งสำคัญกับตัวเราคือ ความสุขที่มีมากกว่าการให้ด้วยเต็มไปด้วยความปรารถนาดีความสุข และความภาคภูมิใจ (ชาย โพธิ์สิตา และคณะ, 2560) รวมทั้งยังเป็นการทำให้ชีวิตมีพลังในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคมอีกด้วย สมพงษ์ สิงห์พล กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคล และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้จิตสำนึก เมื่อเกิดขึ้นแล้วยากที่จะหยุดหรือหายไปจากบุคคลนั้น (พระไพศาล วิสาโล, 2558) คนที่มีจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกนั้น และใช้จิตสำนึกของตนทำประโยชน์ต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคลที่มีจิตสำนึกด้านระเบียบวินัยจะไม่ขับรถผิดกฎจราจร บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะไม่ขีดเขียนสถานที่สาธารณะ เป็นต้น สำหรับการปฏิบัติงานด้านจิตอาสานั้นต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ มีความเสียสละเพื่อสังคม (พระไพศาล วิสาโล, 2559) มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคม สำนึกถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและสังคม ความปรารถนาอันแรงกล้าภายในใจที่ต้องการเห็นสังคมมีการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม เทียม มีการเอารัดเอาเปรียบต่อกันน้อยที่สุด มุ่งทำความดีและอุทิศตนเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เมื่อลงมือทำงานแล้วไม่คิดว่าตนเองจะได้อะไรหรือจะเสียอะไร ซึ่งในกระบวนการในการปฏิบัติจริงนั้นไม่ง่ายเลยที่จะสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจพร้อมมากที่สุด จึงจะสามารถเป็นจิตอาสาที่พัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษากระบวนการ การประสานงาน และความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาผลของการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่องโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติในพื้นที่เขตดอนเมืองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) อันมีหลักเกณฑ์ประการสำคัญในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเขตพื้นที่ดอนเมือง จำนวน 20 คน แบ่งเป็นทหาร จำนวน 5 คน สำนักงานเขต จำนวน 5 คน ครู จำนวน 5 คน หน่วยควบคุมสัตว์และแมลงนำโรคที่ จำนวน 2 คน ดอนเมือง กองควบคุมโรคติดต่อ จำนวน 5 คน ทหาร จำนวน 5 นาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แนวการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide) ซึ่งกำหนดแนวคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 - 2 เท่านั้น แต่ไม่กำหนดถ้อยคำและการเรียงลำดับของคำถามอย่างแน่นอนตายตัวดังนั้นในการสัมภาษณ์ (ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์เป็นผู้สัมภาษณ์เอง) ผู้สัมภาษณ์สามารถปรับถ้อยคำและการเรียงลำดับของคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อให้เหมาะกับผู้สัมภาษณ์ในแต่ละคน และเอกสารและข้อมูลในพื้นที่ในการจัดโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ข้อตกลงเบื้องต้น ผู้วิจัยทำการศึกษาโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ ในพื้นที่เขตดอนเมืองเป็นการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นการศึกษาในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ เรียบเรียง ค้นหาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ว่าข้อมูลที่มีอยู่ในแต่ละประเด็นเพื่อหาข้อสรุปสุดท้ายของข้อมูลของโครงการ

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาปัญหาการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติผลการศึกษาพบว่าในการปฏิบัติงานจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” สังคมแต่ปัจจัยหลักในการเริ่มทำความดีในต้องเริ่มจากสร้างจิตสาธารณะตั้งแต่การฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็กและจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น และจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงต้องคอยแนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร คอยชี้แนะและปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่เด็กนอกจากนี้เด็กยังต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ตามธรรมชาติอันเกิดขึ้นได้เอง อีกทั้งเด็กยังมีการเรียนรู้ด้านวินัยจากวัฒนธรรม โดย

อาศัยการสั่งสอน ผูกพัน จากบุคคล สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมทำให้สังคมเข้มแข็งมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการมีพลเมืองตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและการรวมกลุ่มปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้จะทำให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพรับรู้สิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ของพลเมืองที่ดีด้วย

กระบวนการ การประสานงาน และความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า สำหรับแนวทางโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตอาสา สามารถทำได้ทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็กที่เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นหัวใจสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะจิตอาสาที่สามารถพัฒนาพร้อมกัน สำหรับแนวทางการเรียนรู้โดยนำองค์ความรู้เชิงทฤษฎีมาปรับประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน เริ่มจากตัวผู้สอนที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และค่อย ๆ ขยายไปสู่การพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องพัฒนาไปถึงระบบความคิดของผู้เรียนมากกว่าการให้ทำกิจกรรมโดยปราศจากความคิดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตอาสา ได้แก่ การเป็นตัวแทนทางด้านจิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ การจัดการเรียนรู้ต้องผ่านกระบวนการปฏิบัติ โดยการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาตามความเหมาะสมด้วยตนเอง การสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้จิตอาสา โดยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วม ความเห็นอกเห็นใจ เอาใจผู้อื่นมาใส่ใจตนเอง เพื่อรับความรู้สึกและตอบสนอง โดยการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งภาษาพูดและภาษากาย มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนตนเองมุ่งให้เห็นความคิดและความรู้สึกของตนเองเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมทั้งการกำหนดแนวทางสำหรับพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีจิตอาสาต่อไป และผู้สอนต้องสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนว่าการมีจิตอาสาจะต้องไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองหรือบุคคลรอบข้างด้วย มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา สิ่งใดที่เกินกำลังที่เราจะทำได้เพียงคนเดียวต้องรู้จักสร้างแนวร่วมหรือเครือข่ายมาช่วยให้สำเร็จ

ผลของการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติพบว่า มีผลต่อตนเองและสังคมพบว่า ผลต่อตนเอง กล่าวคือ ทำให้ตัวเองมีความสุขและมีความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าที่ได้ทำความดีหรือบำเพ็ญประโยชน์ให้กับศาสนสถานและได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสาธารณชน เป็นการใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์ ได้พัฒนาตนเองด้านคุณธรรม

จริยธรรมจากการปฏิบัติจริง เช่น การแสดงความมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละและร่วมรักษาสัมบัติของส่วนรวม ฝึกการทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคี รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และได้พัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ เช่น การสร้างสัมพันธภาพและการติดต่อสื่อสาร การแสดงความคิดเห็น ความมีวินัย ความอดทน ตรงต่อเวลา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการมีความรับผิดชอบ และผลต่อสังคม กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีอันเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยสร้างความสงบสุขและความสามัคคีให้กับสังคม เป็นการสร้างความตระหนักรู้แก่พลเมืองและสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับสาธารณชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและสมบัติของส่วนรวม

อภิปรายผล (Research Discussion)

จากผลการศึกษาการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติในพื้นที่เขตดอนเมือง สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายตามประเด็นวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่าในการปฏิบัติงานจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” สังคมแต่ปัจจัยหลักในการเริ่มทำความดีในต้องเริ่มจากสร้างจิตสาธารณะตั้งแต่การฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็กและจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น และจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงต้องคอยแนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร คอยชี้แนะและปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่เด็กนอกจากนี้เด็กยังต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ตามธรรมชาติอันเกิดขึ้นได้เอง อีกทั้งเด็กยังมีการเรียนรู้ด้านวินัยจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอน ฝึกฝน จากบุคคล สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมทำให้สังคมเข้มแข็งมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการมีพลเมืองตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม เชื่อมมั่นในความสามารถของตนเองและการรวมกลุ่มปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้จะทำให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพรับรู้สิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ของพลเมืองที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงทอง อินใจ สมหมาย แจ่มกระจ่าง \ศรียรรณ ยอดนิล และน้ำทิพย์ คำแร่ (2557) พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และจิตอาสาผู้สูงอายุเมืองแสนสุข ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุจิตอาสา มีประสบการณ์การทำงานจิตอาสา ระยะเวลาานที่สุุดมากกว่า 10 ปีทุกคนปฏิบัติงานจิตอาสาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ มีใจรัก (Integrity) มีเวลา (Flexibility) มีความ

พร้อมส่วนตน (Energy) มีวินัย (Reliability) และ มีความรับผิดชอบ (Responsibility) กระบวนการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาระหว่างผู้สูงอายุจิตอาสา กับหน่วยงานแบบยั่งยืน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) หน่วยงาน/องค์กรที่ต้องการให้มีจิตอาสาปฏิบัติดำเนินการโดย 5 ขั้นตอน คือ ให้การยอมรับ กำหนดขอบเขตภารกิจที่ต้องการให้ช่วยปฏิบัติระบุพื้นที่ที่ต้องปฏิบัติกำหนดบุคคลประสานงานหลัก คัดเลือก และปฐมนิเทศ และ 2) ผู้สูงอายุที่สนใจ ปฏิบัติงานจิตอาสา ให้ศึกษาขอบเขตงานที่จะปฏิบัติเลือกพื้นที่ปฏิบัติเตรียมความพร้อมส่วนตน จัดการตนเองให้พร้อมในการปฏิบัติและเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมและประเมินผล โดยมีประเด็นการเชื่อม 2 ส่วนนี้ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ การติดต่อกับบุคคลโดยตรง และการประชุมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจิตอาสาเมืองแสนสุขในประเด็นด้านความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจกรรม ทักษะความสามารถพิเศษ เช่น สิ่งประดิษฐ์งานฝีมือ การทำขนม การทำอาหาร เป็นต้น การบริหารเวลา ความพร้อมส่วนตนด้านสุขภาพ และใจรักงานจิตอาสา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติงาน อันนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดทั้งแก่องค์กรและผู้สูงอายุจิตอาสา ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้บริบทของผู้สูงอายุและกติกาของหน่วยงานนั้น ๆ

2. การศึกษากระบวนการ การประสานงาน และความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า สำหรับแนวทางโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตอาสา สามารถทำได้ทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็กที่เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นหัวใจสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะจิตอาสาที่สามารถพัฒนาพร้อมกัน สำหรับแนวทางการเรียนรู้ โดยนำองค์ความรู้เชิงทฤษฎีมาปรับประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน เริ่มจากตัวผู้สอนที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และค่อย ๆ ขยายไปสู่การพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องพัฒนาไปให้ถึงระบบความคิดของผู้เรียนมากกว่าการให้ทำกิจกรรมโดยปราศจากความคิด แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตอาสา ได้แก่ การเป็นตัวแทนทางด้านจิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ การจัดการเรียนรู้ต้องผ่านกระบวนการปฏิบัติ โดยการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาตามความเหมาะสมด้วยตนเอง การสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้จิตอาสา โดยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วม ความเห็นอกเห็นใจ เอาใจผู้อื่นมาใส่ใจตนเอง เพื่อรับความรู้สึกและตอบสนอง โดยการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งภาษาพูดและภาษากาย มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนตนเองมุ่งให้เห็นความคิดและความรู้สึกของตนเองเมื่อได้ช่วยเหลือ

ผู้อื่น หรือทำประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมทั้งการกำหนดแนวทางสำหรับพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีจิตอาสาต่อไป และผู้สอนต้องสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนว่าการมีจิตอาสาจะต้องไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองหรือบุคคลรอบข้างด้วย มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา สิ่งใดที่เกินกำลังที่เราจะทำได้เพียงคนเดียวต้องรู้จักสร้างแนวร่วมหรือเครือข่ายมาช่วยให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษราภรณ์ ตีเอวาร์ ปาริชาติ วลัยเสถียร และวิวัฒน์ หามนตรี (2562) ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบของขบวนการจิตอาสาของเยาวชน คือ การก่อรูปจากความคิดอุดมการณ์โดยได้แรงบันดาลใจมาจากครอบครัวและความต้องการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม ลักษณะงานจิตอาสาเป็นงานกิจกรรมเชิงประเด็นสังคมและกลุ่มเป้าหมาย มีโครงสร้างระบบงานแบ่งตามหน้าที่ เป็นงานบริหารจัดการ งานธุรการเอกสาร งานสนับสนุนการ และแรงงาน มีการปลูกฝังวิถีคิดการปฏิบัติงานถ่ายทอดขั้นตอนเทคนิคและเป้าหมายของงาน 2) ปัจจัยส่งเสริมการขัดเกลาทางสังคมผ่านขบวนการจิตอาสา คือ การได้เรียนรู้จากประสบการณ์สังคมสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และจากการเป็นผู้ให้ช่วยเหลือผู้อื่น 3) ความเชื่อมโยงของขบวนการจิตอาสาที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของเยาวชน 3 ด้าน คือ ด้านกาย เยาวชนใช้เวลาว่างทำงานจิตอาสา มีบุคลิกภาพกล้าแสดงออกเชื่อมั่นเห็นคุณค่าตนเอง ด้านจิตใจ เข้าใจภาวะอารมณ์ตนเองและผู้อื่น มีความอดทน ด้านความคิดสติปัญญาพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง มีระเบียบ รู้จักให้ มีกระบวนการคิด ในความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับคนอื่น และในความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ตระหนักว่าสังคมไม่ใช่เรื่องของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคน การทำเพื่อสังคมเริ่มต้นจากตนเอง

3. ผลของการนำโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ไปปฏิบัติพบว่ามีผลต่อตนเองและสังคมพบว่าผลต่อตนเอง กล่าวคือ ทำให้ตัวเองมีความสุขและมีความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าที่ได้ทำความดีหรือบำเพ็ญประโยชน์ให้กับศาสนสถานและได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสาธารณชน เป็นการใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์ ได้พัฒนาตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรมจากการปฏิบัติจริง เช่น การแสดงความมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละและร่วมรักษาสัมบัติของส่วนรวม ฝึกการทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคี รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และได้พัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ เช่น การสร้างสัมพันธภาพและการติดต่อสื่อสาร การแสดงความคิดเห็น ความมีวินัย ความอดทน ตรงต่อเวลา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีอันเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยสร้างความสงบ

สุขและความสามัคคีให้กับสังคม เป็นการสร้างความตระหนักรู้แก่แวดลอมและสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับสาธารณชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและสมบัติของส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรชร กล้าหาญ (2552) การจัดกิจกรรมพัฒนาจิตอาสาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผลการวิจัยพบว่า หลังร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะจิตอาสาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์การพัฒนาลักษณะจิตอาสาและการใช้ชีวิตแบบพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ หลังร่วมกิจกรรมนักศึกษามีลักษณะการใช้ชีวิตแบบพอเพียงสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมโดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.29 ประกอบด้วย ด้านการวางแผน (4.21) ด้านจิตใจ (4.24) ด้านความรับผิดชอบ (4.47) ด้านสังคม (4.21) และด้านคุณธรรม (4.33) สำหรับลักษณะจิตอาสา พบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้านสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรมโดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.30 ประกอบด้วย การช่วยเหลือผู้อื่น (4.32) การมุ่งมั่นพัฒนา (4.30) และการเสียสละเพื่อสังคม (4.29) นักศึกษาแสดงความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมการเรียนรู้ มีการซักถาม อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์ชีวิต ความคิดความเชื่อของคนในสังคมผ่านกรณีศึกษาที่กำหนดทั้งในลักษณะของบทความและวีดิทัศน์ เกิดการสร้างมุมมองและวิจิตต่อความดี ความสุข และการทำบุญที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคม มีการทบทวนการปฏิบัติตนในแต่ละวัน โดยการจัดทำบันทึกและบอกเล่าการปฏิบัติความดีบนวิถีความพอเพียง ซึ่งกระตุ้นให้นักศึกษามุ่งมั่นพัฒนาตนเอง เกิดความคิดวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างการดำรงอยู่ของตนเอง ครอบครัว และเพื่อนมนุษย์ในสังคม จึงเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เกิดความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่นพร้อมจะเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมมากขึ้น และมีมุมมองเชิงสร้างสรรค์ต่อการร่วมพัฒนาแก้ไขปัญหาสังคม

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเข้ามาเป็นจิตอาสาในการพัฒนาชุมชน หรือจัดกิจกรรมเพื่อนับจำนวนชั่วโมงจิตอาสาของนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ โดยมุ่งเน้นไปที่การเป็นจิตอาสาพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ข้อสำคัญของโครงการในการทำความดีนี้ ประชาชนต้องให้ความร่วมมือมากที่สุด และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหรือในการทำความดีในพื้นที่นั้น ๆ
2. ควรใช้การขอความร่วมมือจากหน่วยงานและพื้นที่ในเขตตอนเมืองออกมา ประชาสัมพันธ์ ออกมาช่วยกันโปรโมทในการทำความดี ในความมีน้ำใจต่อกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชาย โพธิ์สีดา และคณะ. (2560). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิพวรรณ พงศาภรณ์. (2562). การเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมไทย. วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2(3), หน้า 19-107.
- บุษราภรณ์ ดีเยาว์ ปาริชาติ วลัยเสถียร และวิวัฒน์ หามนตรี. (2562). ขบวนการจิตอาสา: การขัดเกลาทางสังคมกับการพัฒนาตนของเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 7(ฉบับเพิ่มเติม), หน้า S67-S78.
- บรรชกร กล้าหาญ. (2552). การจัดกิจกรรมพัฒนาจิตอาสาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- พวงทอง อินใจ สมหมาย แจ่มกระจ่าง ศรีวรรณ ยอดนิล และน้ำทิพย์ คำแร่. (2557). พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและจิตอาสาผู้สูงอายุเมืองแสนสุข.ทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พระไพศาล วิสาโล. (2559). เครือข่ายจิตอาสา คู่มือจิตอาสาโครงการจิตอาสาเพื่อในหลวง. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- พระไพศาล วิสาโล. (2558). บุคคลที่มีจิตอาสาที่มีความสุขในชีวิต. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(3). หน้า 757-766.